

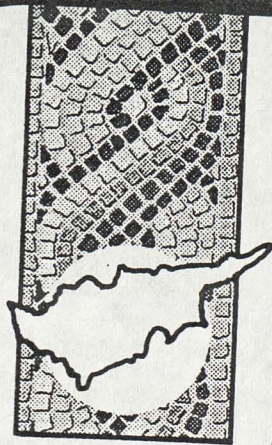
ΓΕΝΙΚΟ ΚΗΡΚΑ -

Attention ~~ΕΛΛΑ~~

Π. Παιονίδης

Το Κυπριακό μπαίνει και πάλι απ'ότι φαίνεται σ'ένα καινούργιο αδιέξοδο μ'απρόβλεπτες συνέπειες για την μεγαλόνησο και το λαό της. Η Τουρκία υπαναχώρησε σύμφωνα με όλες τις πληροφορίες σ'όλα τα σημεία που είχαν κατά κάποιο τρόπο προσυμφωνηθεί στην διάρκεια των τελευταίων μηνών που αναπτυσσόταν η νέα πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ. Αυτό ακριβώς, το δραματικό μήνυμα, που συνιστά και νέα θρασύτατη πρόκληση, προς την κατεύθυνση του Διεθνούς Οργανισμού, θα μεταφέρει ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Γ. Βασιλείου στον κ. Μπούτρος Γκάλι στην συνάντηση που θα έχουν στην έδρα του ΟΗΕ στις 26 Μαρτίου. Τον λόγο έχουν πια το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ αλλά και προσωπικά ο Πρόεδρος των ΗΠΑ κ. Μπους, που ανέλαβε και ο ίδιος προσωπικά την ευθύνη της προώθησης του Κυπριακού προς μια ειρηνική διευθέτηση ορίζοντας μάλιστα και σχετικό χρονοδιάγραμμα.

Με την ευκαιρία της εδώ άφιξης του Κυπρίου Προέδρου αλλά και της πρόθεσης του να επικοινωνήσει άμεσα με την ομογένεια για να την ενημερώσει σχετικά και να ζητήσει την συνδρομή της στον αγώνα της Κύπρου, η εφημερίδα μας δίνει πάρα κάτω ένα κείμενο που θα φρεσκάρει την μνήμη των αναγνωστών μας γύρω από την Κύπρο. Το κείμενο είναι παρμένο από το βιβλίο "Κύπρος Νύν και Αεί" που ετοίμασε ο κ. Πανίκος Παιονίδης, Σύμβουλος στην Κυπριακή Αντιπροσωπεία στα Ηνωμένα Έθνη σε θέματα τύπου και επικοινωνιών. Πρόκειται για συνέντευξη του κ. Παιονίδη με τον Διευθυντή του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών κ. Αντρέα Σοφοκλέους, υπό την ιδιότητα του τελευταίου σαν προέδρου του Γεωγραφικού Ομίλου Κύπρου.

Κεφάλαιο του βιβλίου
"ΚΥΠΡΟΣ ΝΥΝ ΚΑΙ ΔΕΙ"
ΤΩ ΠΑΝ. ΠΑΤΟΝΙΔΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Ένα βιβλίο για την Κύπρο, για το αρχαίο νησί με την τόσο έντονη, δυναμική αλλά και τραγική συνάμα παρουσία μέσα στο χρόνο, δεν μπορεί να θεωρηθεί συμπληρωμένο χωρίς να δώσει πρώτα απ' όλα το στίγμα του, το γεωγραφικό, εκείνο δηλαδή, που προσδιόρισε, μ' ένα μοιραίο θα λέγαμε τρόπο, σ' ένα πολύ μεγάλο βαθμό την πορεία του μέσα στις χιλιετηρίδες. Ταυτόχρονα όμως η γεωγραφία σχετίζεται με πολλά άλλα πράγματα, με τη φύση και τον άνθρωπο, τους φυσικούς πόρους, την οικονομία, την απασχόληση, το περιβάλλον, τις συνήθειες, τις παραδόσεις κι' αυτά με τη σειρά τους θέτουν τη σφραγίδα τους παντού. Και στη λύση του Κυπριακού που θα εξευρεθεί και που θα πρέπει να είναι δίκαιη και να λαμβάνει υπόψη όλα τα γεωγραφικά δεδομένα.

Πολιτικός Γεωγράφος ο κ. Αντρέας Σοφοκλέους και Πρόεδρος του γεωγραφικού Ομίλου Κύπρου, με μελέτες γύρω από την ειδικότητα του στο ενεργητικό του, τέλειωσε τις σπουδές του στη Γεωγραφία στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και έκανε την μετεκπαίδευση του στο Πανεπιστήμιο του Ντύνβερ στο Κολοράντο (ΗΠΑ), όπου επίσης ειδικεύτηκε και στα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Η Κύπρος, αρχίζει την ανάλυση του ο κ. Σοφοκλέους, βρίσκεται σε τέτοιο σημείο του πλανήτη, που της δημιουργεί και πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Όταν το νησί κατόρθωνε να εκμεταλλευτεί τη γεωγραφική του θέση αποκόμιζε μεγάλα πλεονεκτήματα. Αυτό συνέβαινε σ' ολόκληρη τη διάρκεια της μακραίωνης ιστορίας της. Οσάκις όμως, η γεωγραφική θέση της Κύπρου δεν ετύγχανε σωστής εκμετάλλευσης, τελικά λειτουργούσε σαν μεγάλο μειονέκτημα για το λαό της. Μελετώντας την ιστορία της Κύπρου δια μέσου των αιώνων θα δούμε, ότι στο μεγαλύτερο της μέρος ήταν ιστορία κατακτήσεων. Μετά από τη γενική αυτή τοποθέτηση ο κ. Σοφοκλέους διευκρινίζει, ότι η ανατολική λεκάνη της Μεσογείου είναι μια περιοχή, που ανέπτυξε πανάρχαιους πολιτισμούς. Κι' αυτό πρόσφερε στην Κύπρο το πλεονέκτημα να ενεργεί σαν γέφυρα ανάμεσα στους λαούς της περιοχής, τους Χετταίους, τους Βαβυλώνιους, τους Ασσυρίους, τους Αιγυπτίους, τους Μυκήνες, τους πολιτισμούς της Μ. Ασίας. Η Κύπρος στο μέσο όλων αυτών των πολιτισμών ενεργούσε σαν

γέφυρα, σαν χώρος συνάντησης αυτών των πολιτισμών, αλλά και σαν τόπος που μπορούσε να προμηθεύσει πρώτες ύλες στις θαλασσοκράτειρες δυνάμεις της εποχής, λόγω του ότι ήταν πλούσια σε δάση και χαλκό, είχε δηλαδή τις πρώτες ύλες, το ξύλο και τα καρφιά με τα οποία μπορούσαν να κατασκευάσουν το στόλο τους. Κι αυτό το ξέρουμε από την ιστορία. Και οι Ρωμαίοι και αργότερα ο Μέγας Αλέξανδρος χρησιμοποίησαν εκτενώς την Κύπρο για την κατασκευή των πλοίων τους.

Μήπως, κ. Σοφοκλέους η λέξη χαλκός σχετίζεται και με την ονομασία της Κύπρου;

Είναι ένα θέμα, απαντά, που συζητείται. Δε συμφωνούν όλοι, πολλοί όμως πιστεύουν ότι είναι από τη λέξη χαλκός, λατινικά κούπρους, που προέκυψε η λέξη Κύπρος. Υπάρχουν και άλλες ερμηνείες όπως ο συσχετισμός της λέξης Κύπρος με διάφορα φυτά που φυτρώνουν στο νησί. Επίσης, λέγεται, ότι η Κύπρος από τα πολύ παλιά χρόνια ήταν γνωστή για το κρασί της, για το λάδι της και για τους σιτοβολώνες της, της Μεσαορίας. Κι' αυτό ήταν ακόμα μια αιτία που προκαλούσε πολλούς δυνατούς της εποχής να την καταλάβουν.

Δηλαδή εδώ υπάρχει ένας συγκερασμός της γεωγραφικής θέσης και της οικονομίας της Κύπρου, παρεμβαίνουμε εμείς.

Μάλιστα! Η οικονομία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη γεωγραφία. Και τούτο γιατί τα ιδιαίτερα κλιματολογικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά οφείλονται στους γεωγραφικούς παράγοντες. Και αυτό είναι ακριβώς το δεύτερο σημείο που θέλω να θίξω. Κι' εξηγά ο κ. Σοφοκλέους. Η Κύπρος παρόλο που είναι ένα μικρό νησί, έχει μια καταπληκτική γεωλογική ιστορία που δημιουργήσε το σημερινό γεωγραφικό τοπίο. Μπορούμε ανεπιφύλακτα να πούμε ότι η Κύπρος αποτελεί ένα καταπληκτικό γεωγραφικό και γεωλογικό μουσείο. Σπάνια σ' ένα τόσο μικρό γεωγραφικό χώρο συναντά κανείς τόση μεγάλη ποικιλία, ποικιλία πετρωμάτων και μορφωμάτων. Σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων μπορεί κανείς να συναντήσει πεδιάδες, βουνά, κοιλάδες, ποταμούς, ρήγματα, πετρώματα πλουτωνικά, ηφαιστειακά, ιζηματογενή, μεταμορφωσιγενή. Σε άλλες χώρες για να συναντήσεις αυτό τον πλούτο θα πρέπει να διανύσεις τεράστιες αποστάσεις. Ο επισκέπτης στην Κύπρο μπορεί να φύγει, ας πούμε, από τη Λευκωσία, που βρίσκεται σε χαμηλό οροπέδιο και μέσα σε λίγα χιλιόμετρα να διανύσει κοιλάδες και βουνά, οροπέδια και λόφους και να φτάσει στο Τρόοδος που είναι ένα από τα εντυπωσιακότερα γεωλογικά συμπλέγματα του κόσμου. Κι είναι αυτό που δίνει τα τρομερά πλεονεκτήματα στην Κύπρο. Πρόκειται, συνεχίζει, δυστυχώς, για τομέα που δεν έχουμε ακόμη εκμεταλλευθεί όσο θάπρεπε. Το Τρόοδος λ.χ. συνιστά κάτι το μαγευτικό. Πρόσφατες έρευνες, που έγιναν από Γάλλους, Καναδούς και Κυπρίους γεωλόγους έχουν αποδείξει, ότι το Τρόοδος, η κορυφή του αλλά και η οροσειρά του ολόκληρη, πριν από πολλά εκατομμύρια χρόνια βρισκόταν στο βυθό των ωκεανών και άρχισε λόγω τεκτονικών κινήσεων μια ανίζηση του βυθού προς τα πάνω. Έτσι σταδιακά άρχισε να δημιουργείται η οροσειρά του Τρόοδους. Δηλαδή αυτό που λέμε σήμερα κορυφή του Τρόοδους και που είναι πολύ πλούσιο σε ποικιλία γεωλογικών πετρωμάτων βρισκόταν πριν πολλά εκατομμύρια χρόνια στο βυθό της θάλασσας.

Γι' αυτό το Τρόοδος είναι ένα σπημονικές έρευνες και μελέτες βάθους, τα πετρώματα γενικά Τρόοδους είναι οφιολιθικά και π... Σ' αυτό οφείλεται και ο πλούτος στο Τρόοδος.

Η Κύπρος, επεξηγεί, ήταν των ορυκτών, του χαλκού, του του αμιάντου που υπάρχουν στα δους. Ένα πολύ χαρακτηριστικό δους περιβάλλεται, σαν ένας δι εκχυλίσματα των ηφαιστειών μέ γώσει. Έτσι έδωσαν αυτούς το Γι' αυτό και ονομάζονται μαζί υπάρχουν τα πετρώματα του χ του Τρόοδους χαλκός. Όλα τα βρείτε στην περιφέρεια γύρω α πλούσια γεωλογική ιστορία, μαζ χαρακτηρίζονται από το Μεσο μερινή τοπογραφία, που είναι φαινόμενα, τα εδάφη μας και ο πούμε ότι έχουμε μια πλούσια από πλευράς χαμηλής βλάστη κτλ. όσο και από πλευράς δάσ μική χλωρίδα και πανίδα, έχουμε που είναι το μοναδικό στην Κύ λη ποικιλία από μικρά ζώα, τα σουμε με την ούτω λεγόμενη

Απ' αυτής της πλευράς λόγια για την προστασία αυτοι ντος. Ποιά είναι η μέριμνα μας

Εμείς ως Γεωγραφικός δωνα του κινδύνου. Μόλις άρχ λη κλίμακα, είπαμε ότι πρέπει περιβάλλοντος. Θέσαμε το ερ στες; Γιατί τους κρατά; Για τ απάντηση, για τα ωραία της δά ου, για τα γραφικά της χωριά των ανθρώπων και ασφαλώς γι πόν όλα αυτά, και είναι πολύ προσφέρει η Κύπρος; Δυστυ μέτρα. Υπάρχουν βέβαια οι δ ότι έπρεπε αυτά που χάσαμε έπρεπε να στεγάσουμε τους

ιτισμών, αλλά και σαν τόπος που θαλασσοκράτειρες δυνάμεις της χαλκού, είχε δηλαδή τις πρώτες ορούσαν να κατασκευάσουν το αία. Και οι Ρωμαίοι και αργότερα την Κύπρο για την κατασκευή

γίνεται και με την ονομασία της

συμφωνούν όλοι, πολλοί όμως α κούμπους, που προέκυψε η πως ο συσχετισμός της λέξης ησί. Επίσης, λέγεται, ότι η Κύ το κρασί της, για το λάδι της Κι' αυτό ήταν ακόμα μια αιτία να την καταλάβουν.

γεωγραφικής θέσης και της

αθμό από τη γεωγραφία. Και ολογικά χαρακτηριστικά οφείτό είναι ακριβώς το δεύτερο ούς. Η Κύπρος παρόλο που γική ιστορία που δημιουργη-επιφύλακτα να πούμε ότι η και γεωλογικό μουσείο. Σπά-κάνεις τόση μεγάλη ποικιλία, η λίγων χιλιομέτρων μπορεί ποταμούς, ρήγματα, πετρώ-μορφωσιγενή. Σε άλλες χώ-πει να διανύσεις τεράστιες α φύγει, ας πούμε, από τη μέσα σε λίγα χιλιόμετρα να και να φτάσει στο Τρόοδος και να μπλέγματα του κόσμου. Κι ην Κύπρο. Πρόκειται, συνε-εκμεταλλευθεί όσο θάπρε-οφατες έρευνες, που έγι-ους έχουν αποδείξει, ότι το ολόκληρη, πριν από πολλά ών και άρχισε λόγω τεκτο- . Έτσι σταδιακά άρχισε να αυτό που λέμε σήμερα κο-ποικιλία γεωλογικών πε- στο βυθό της θάλασσας.

Γι' αυτό το Τρόοδος είναι ένα από τα ιδανικότερα μέρη στον κόσμο για επι-στημονικές έρευνες και μελέτες σχετικά με το σχηματισμό των ωκεανών, τα βάθη τους, τα πετρώματα γενικά, τον πλούτο των ωκεανών. Τα πετρώματα του Τρόοδους είναι οφιολιθικά και προσφέρονται για μεγάλη επιστημονική έρευνα. Σ' αυτό οφείλεται και ο πλούτος των πυριγενών πετρωμάτων, που υπάρχουν στο Τρόοδος.

Η Κύπρος, επεξηγεί, ήταν γνωστή στα παλιά χρόνια λόγω ακριβώς αυτών των ορυκτών, του χαλκού, του χαλκοπυρίτη, του σιδηροπυρίτη, του χρωμίου, του αμιάντου που υπάρχουν στα γεωλογικά στρώματα της οροσειράς του Τροό-δους. Ένα πολύ χαρακτηριστικό στοιχείο είναι ότι η πυριγενής μάζα του Τροό-δους περιβάλλεται, σαν ένας δακτύλιος, από λάβες. Κι' αυτές οι λάβες είναι εκχυλίσματα των ηφαιστειών μέσα σε αβαθή νερά τα οποία είχαν απότομα πα-γώσει. Έτσι έδωσαν αυτούς τους σχηματισμούς που μοιάζουν σαν μαξιλάρια. Γι' αυτό και ονομάζονται μαξιλαροειδείς λάβες. Μέσα σ' αυτές τις λάβες υπάρχουν τα πετρώματα του χαλκού, γι' αυτό και δεν υπάρχει στις κορυφές του Τροόδους χαλκός. Όλα τα αρχαία μεταλλεία, αλλά και τα νεότερα θα τα βρείτε στην περιφέρεια γύρω από την οροσειρά του Τροόδους. Αυτή λοιπόν η πλούσια γεωλογική ιστορία, μαζί με τις ειδικές κλιματολογικές συνθήκες, που χαρακτηρίζονται από το Μεσογειακό ημιτροπικό κλίμα, δημιούργησαν τη ση-μερινή τοπογραφία, που είναι πλούσια και όσον αφορά τα γεωμορφολογικά φαινόμενα, τα εδάφη μας και όσον αφορά τη βλάστησή μας. Εδώ μπορούμε να πούμε ότι έχουμε μια πλούσια φυσική βλάστηση, με χιλιάδες ενδημικά φυτά, από πλευράς χαμηλής βλάστησης, θάμνων, αρωματικών φυτών, λουλουδιών, κτλ. όσο και από πλευράς δάσους, πευκοδάσους κτλ. Έχουμε σημαντική ενδη-μική χλωρίδα και πανίδα, έχουμε το χαρακτηριστικό ζώο της Κύπρου το αγρινό, που είναι το μοναδικό στην Κύπρο είδος άγριου αιγοπροβάτου και έχουμε άλ-λη ποικιλία από μικρά ζώα, τα οποία δυστυχώς αν δεν προσέξουμε θα τα χά-σουμε με την ούτω λεγόμενη πρόοδο και ανάπτυξη.

Απ' αυτής της πλευράς είναι ίσως καλά κ. Σοφοκλέους να πούμε δυο λόγια για την προστασία αυτού του μοναδικού σε πλούτο φυσικού περιβάλλο-ντος. Ποιά είναι η μέριμνα μας;

Εμείς ως Γεωγραφικός Όμιλος Κύπρου από το 1972 κρούσαμε τον κώ-δωνα του κινδύνου. Μόλις άρχισε η τουριστική ανάπτυξη στην Κύπρο σε μεγά-λη κλίμακα, είπαμε ότι πρέπει να δώσουμε μεγάλη σημασία στην προστασία του περιβάλλοντος. Θέσαμε το ερώτημα: Γιατί η Κύπρος προσελκύει τους τουρι-στες; Γιατί τους κρατά; Για το φυσικό της περιβάλλον, ήταν η φυσιολογική απάντηση, για τα ωραία της δάση, για τις ακρογιαλιές, για την ποικιλία του τοπί-ου, για τα γραφικά της χωριά, για την ιδιάζουσα βλάστηση, για την απλή ζωή των ανθρώπων και ασφαλώς για το ωραίο της κλίμα. Αν τα καταστρέψουμε λοι-πόν όλα αυτά, και είναι πολύ εύκολο να καταστραφούν, τότε τι θα έχει να προσφέρει η Κύπρος; Δυστυχώς πρέπει να πω δεν ελήφθησαν τα αναγκαία μέτρα. Υπάρχουν βέβαια οι δικαιολογίες, ότι έγινε η τουρκική εισβολή και το ότι έπρεπε αυτά που χάσαμε στο βορρά να τα αναπληρώσουμε στο νότο, το ότι έπρεπε να στεγάσουμε τους πρόσφυγες μας, ότι έπρεπε να δημιουργήσουμε

ευκαιρίες για να εργοδοτήσουμε τους πρόσφυγες. Πράγματι, εδώ υπάρχουν δικαιολογίες, αλλά από την άλλη είχαμε τις αρμόδιες υπηρεσίες και τα τμήματα που μπορούσαν να προγραμματίσουν αυτή την ανάπτυξη για να μη κάνουμε τα ίδια λάθη που είχαμε κάνει στην Αμμόχωστο όταν αναπτύξαμε τόσο πολύ την παραλία που υπήρχε κίνδυνος να παρασυρθούν τα ξενοδοχεία από το κύμα. Δυστυχώς επαναλήφθηκε το ίδιο λάθος στη Λεμεσό, και στη Λάρνακα και τώρα επαναλαμβάνουμε το ίδιο λάθος και στην Πάφο.

Μια και μιλάμε για την καταστροφή, παίρνουμε το νήμα, να σταθούμε στη μεγάλη καταστροφή του '74. Πώς επηρέασαν η τουρκική εισβολή και κατοχή το φυσικό περιβάλλον της Κύπρου; Ας μιλήσουμε γι' αυτό το θεμελιώδες θέμα.

Η εισβολή, απαντά ο κ. Σοφοκλέους, άλλαξε ριζικά όλες τις γεωγραφικές δομές της Κύπρου. Η δια της βίας αλλαγή των γεωγραφικών δομών υπήρξε ίσως το σκληρότερο αποτέλεσμα της εισβολής, χωρίς φυσικά να μειώνουμε την ανθρώπινη διάσταση της τραγωδίας. Κι' αναφέρομαι εδώ σε πτυχές της τραγωδίας που δε φωτίστηκαν αρκετά. Στην Κύπρο για πολλές χιλιάδες χρόνια υπήρχε μια ισορροπία κατανομής του πληθυσμού, σύνθεσης του πληθυσμού, κατανομής των φυσικών πόρων, και εκμετάλλευσής τους. Αυτή η ισορροπία καταστράφηκε τώρα με την τουρκική εισβολή. Το γεγονός λ.χ. ότι 200 χιλ. κάτοικοι ξεριζώθηκαν από τα σπίτια και τις περιουσίες τους άλλαξε αμέσως τη γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού. Ένα κομμάτι της Κύπρου αναγκάστηκε να σηκώσει ένα πολύ μεγαλύτερο μέρος πληθυσμού από αυτό που είχε πριν. Δεύτερο, αυτοί όλοι οι άνθρωποι που ζούσαν στα σπίτια, στις περιουσίες τους κι ασχολούνταν για πολλά χρόνια με την καλλιέργεια ορισμένων ειδικών φυτών π.χ. οι Καρपाσίτες καλλιεργούσαν τον καπνό, στη Μόρφου είχαμε τα περβόλια των εσπεριδοειδών, τα οπωροφόρα και τα λαχανικά στην περιοχή της Ζώδιας, τα σιτηρά στη Μεσαορία, στην πεδιάδα της Κερύνειας ήταν τα λεμόνια κτλ. Όλα αυτά τα πράγματα ξαφνικά άλλαξαν. Δηλαδή ο γεωργός της Μόρφου, που παραδοσιακά καλλιεργούσε πορτοκαλιές, αναγκάστηκε να πάει στην Πάφο και να καλλιεργήσει αμπέλι. Για να μάθει όμως την καλλιέργεια του αμπελιού χρειάζεται κάποιο χρονικό διάστημα. Αυτός που καλλιεργούσε καπνό στην Καρπασία αναγκάστηκε να πάει ας πούμε στα Μαντριά της Πάφου και να καλλιεργεί πεπόνια. Υπήρξε με δυο λόγια μια τρομερή αλλαγή όσον αφορά τις πολιτιστικές συνήθειες, τα ήθη και έθιμα, τις ασχολίες του λαού. Τρίτο, υπήρξε τρομερή απώλεια στο θέμα της εκμετάλλευσής των οικοδομικών υλικών. Ο Πενταδάκτυλος, όπως ξέρουμε, ήταν ο χώρος όπου η οικοδομική μας βιομηχανία στηριζόταν για να πάρει τις πρώτες ύλες, μωσαϊκά, ασβέστη κλπ. Όλα αυτά τα στερηθήκαμε με την κατάληψη του και αναγκαστήκαμε να τα εισάξουμε από το εξωτερικό. Μετά αρχίσαμε την εκμετάλλευση παρόμοιων υλικών από την Πάφο. Τέταρτο, οι παραδοσιακές ασχολίες δέχτηκαν πλήγμα. Παραδοσιακά στο Λευκόνοικο, για παράδειγμα, ασχολούνταν με είδη υφαντικής τέχνης, στη Λάπηθο με αγγειοπλαστική, γενικά η οικοτεχνία μας, η παράδοση μας, η λαογραφία μας έχουν εκ βάθρων διαταραχθεί.

Αυτά συνεχίζει ο κ. Σοφοκλέους όσον αφορά την ανθρώπινη και την οικο-

νομική γεωγραφία. Όσον οι αρχαιολογικοί μας χώροι στις κατεχόμενες περιοχές Αντιλαμβάνομαι — λέει.

Βέβαια, απαντά ο κ. Σοφοκλέους, ριζικά. Και γύρω απ' αυτή μαρτυρία, γιατί η σκόπιμη λεών, χωριών, τοποθεσιών (ακόμα και επι Τουρκοκρατίας) πλήρη τουρκοποίηση των και επιδίωξη τους είναι δοση και ιστορία.

Με δυο λόγια η πολιτισμική. Εμείς οι γεωγράφοι δικαίη λύση του προβλήματος παράγοντες που συνθέτουν. Δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τα θαιρέτα γραμμές και διαγράμματα να λάβουμε υπόψη βασικούς γεωγραφικούς παράγοντες που είναι πρώτο : Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ για χιλιετηρίδες υπήρχε ο πληθυσμός. Συνεπώς δε θα κατοικούν μόνο Τουρκοί. Αυτό είναι απαραίτητο του νησιού δεν έχει γίνει η Τουρκοκρατία στην Κύπρο. Φραγκοκρατίας, επί Ενός αυτό τον τρόπο. Δεν μπορεί να υπάρξει ο πληθυσμός. Δεν μπορεί να υπάρξουν υπόλοιποι Ελληνοκύπριοι και Μαρωνίτες και Αρμένιοι. Χρεώσεις αυτούς τους ανθρώπους θα είναι μαρτύριο επισκεφτούν τις περιοχές τους. Και αν αυτό είναι Αρα πρέπει να βρούμε

Έτσι λοιπόν, ο κ. Σοφοκλέους βασικά θέματα που δεν

Υπάρχουν στοιχεία, ιστορικές περιόδους;

Είναι γνωστό, απα-

υγες. Πράγματι, εδώ υπάρχουν
μόδιες υπηρεσίες και τα τμήμα-
την ανάπτυξη για να μη κάνουμε
ο όταν αναπτύξαμε τόσο πολύ
θούν τα ξενοδοχεία από το κύ-
η Λεμεσό, και στη Λάρνακα και
Πάφο.

με το νήμα, να σταθούμε στη
τουρκική εισβολή και κατοχή
γι' αυτό το θεμελιώδες θέ-

ριζικά όλες τις γεωγραφικές
γεωγραφικών δομών υπήρξε
χωρίς φυσικά να μειώνουμε
αφέρομαι εδώ σε πτυχές της
πο για πολλές χιλιάδες χρόνια
ύ, σύνθεσης του πληθυσμού,
σης τους. Αυτή η ισορροπία
γεγονός λ.χ. ότι 200 χιλ. κά-
τίες τους άλλαξε αμέσως τη
άτι της Κύπρου αναγκάστηκε
μού από αυτό που είχε πριν.
σπίτια, στις περιουσίες τους
ια ορισμένων ειδικών φυτών
Μόρφου είχαμε τα περβόλια
ά στην περιοχή της Ζώδιας,
νειας ήταν τα λεμόνια κτλ.
γεωργός της Μόρφου, που
ηκε να πάει στην Πάφο και
έργεια του αμπελιού χρειά-
ρούσε καπνό στην Καρπασία
ου και να καλλιεργεί πεπό-
ον αφορά τις πολιτιστικές
ού. Τρίτο, υπήρξε τρομερή
μικών υλικών. Ο Πενταδά-
ρμική μας βιομηχανία στη-
βέστη κλπ. Όλα αυτά τα
αμε να τα εισάξουμε από
αρόμοιων υλικών από την
πλήγμα. Παραδοσιακά στο
ραντικής τέχνης, στη Λά-
παράδοση μας, η λαογρα-

ανθρώπινη και την οικο-

νομική γεωγραφία. Όσον αφορά τώρα τη φυσική γεωγραφία, την αρχαιολογία,
οι αρχαιολογικοί μας χώροι, η πλούσια μας πολιτιστική παράδοση, που υπήρχε
στις κατεχόμενες περιοχές, αυτή τη στιγμή κινδυνεύει να χαθεί μια για πάντα.

Αντιλαμβάνομαι — λέω — ότι κάπου 30 χιλιάδες τοπωνύμια έχουν αλλοιω-
θεί.

Βέβαια, απαντά ο κ. Σοφοκλέους, τα γεωγραφικά τοπωνύμια έχουν αλλάξει
ριζικά. Και γύρω απ' αυτό το θέμα αναπτύσσουμε μια διεθνή εκστρατεία δια-
μαρτυρίας, γιατί η σκόπιμη αλλαγή όλων των γεωγραφικών ονομάτων, των πό-
λεων, χωριών, τοποθεσιών κτλ. που έμειναν αναλλοίωτα δια μέσου των αιώνων
(ακόμα και επί Τουρκοκρατίας) έχει μεγάλη πολιτική σημασία, γιατί οδηγεί στην
πλήρη τουρκοποίηση των κατεχομένων περιοχών μας. Προσπάθεια των Τούρ-
κων και επιδίωξη τους είναι να ξεριζώσουν κάθε τι που θυμίζει ελληνική παρά-
δοση και ιστορία.

Με δυο λόγια η πολιτική γεωγραφία απόκτησε τώρα για μας τεράστια ση-
μασία. Εμείς οι γεωγράφοι πιστεύουμε, ότι δεν μπορεί να εξευρεθεί ορθή και
δίκαιη λύση του προβλήματος μας αν δε ληφθούν υπόψη βασικά οι γεωγραφι-
κοί παράγοντες που συνθέτουν τη γεωγραφική ενότητα που λέγεται ΚΥΠΡΟΣ.
Δεν μπορούμε να αγνοήσουμε την υποδομή αυτού του τόπου τραβώντας αυ-
θαίρετα γραμμές και διαχωρίζοντας την Κύπρο σε κρατίδια ή καντόνια, χωρίς
να λάβουμε υπόψη βασικούς γεωγραφικούς παράγοντες. Κι' εξηγά. Οι γεω-
γραφικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη λύση του Κυπριακού προβλήματος
είναι πρώτο : Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ. Δεν μπορούμε ν' αγνοήσουμε το γεγονός ότι
για χιλιετηρίδες υπήρχε μια δομή κατανομής και σύνθεσης του κυπριακού
πληθυσμού. Συνεπώς δεν μπορεί να λέγεται ότι σήμερα στις βόρειες περιοχές
θα κατοικούν μόνο Τουρκοκύπριοι και στις νότιες περιοχές μόνο Ελληνοκύ-
πριοι. Αυτό είναι απαράδεκτο. Σε καμιά περίοδο και ποτέ στην πλούσια ιστορία
του νησιού δεν έχει γίνει αυτό το πράγμα. Ακόμα και στην περίοδο της Τουρ-
κοκρατίας στην Κύπρο οι πληθυσμοί ζούσαν ανάμικτοι σ' όλο το νησί. Επί
Φραγκοκρατίας, επί Ενετοκρατίας, ουδέποτε διαχωρίστηκε ο πληθυσμός μ'
αυτό τον τρόπο. Δεν μπορεί να παραγνωριστεί, λοιπόν, η σύνθεση του πληθυ-
σμού. Δεν μπορεί να παραγνωριστεί ότι το 18% είναι οι Τουρκοκύπριοι και οι
υπόλοιποι Ελληνοκύπριοι. Δεν μπορεί κανείς να παραγνωρίσει, ότι υπάρχουν
και Μαρωνίτες και Αρμένιοι και Καθολικοί στην Κύπρο. Δεν μπορείς να υπο-
χρεώσεις αυτούς τους ανθρώπους να μείνουν εκεί που θέλεις εσύ. Η ζωή
τους θα είναι μαρτύριο. Πώς μπορούν αυτοί οι άνθρωποι να μην μπορούν να
επισκεφτούν τις περιοχές όπου γεννήθηκαν, μεγάλωσαν, είναι θαμμένοι οι γο-
νείς τους. Και αν αυτό επιβληθεί τεχνητά θα υπάρχουν πάντα προβλήματα.
'Αρα πρέπει να βρούμε την πιο σωστή λύση σ' αυτό το πρόβλημα.

Έτσι λοιπόν, ο πληθυσμός και η σύνθεση και κατονομή των οικισμών είναι
βασικά θέματα που δεν μπορούμε να παραγνωρίσουμε.

Υπάρχουν στοιχεία, ρωτούμε, για το ύψος του πληθυσμού στις διάφορες
ιστορικές περιόδους;

Είναι γνωστό, απαντά, ότι επί Τουρκοκρατίας υπήρξε μεγάλη κάμψη του

πληθυσμού στην Κύπρο! Υπάρχουν όμως πληροφορίες ότι στα μεσαιωνικά χρόνια ο πληθυσμός της Κύπρου ανερχόταν στα τρία εκατομμύρια. Τότε ανθούσε η Αμμόχωστος ως εμπορικό κέντρο όλης της Μεσογείου!

Στην πρώτη καταγραφή του πληθυσμού που έγινε το 1881 τρία χρόνια δηλαδή μετά που ήλθαν οι Άγγλοι ο πληθυσμός της Κύπρου ήταν 180.000. Αυτό μαρτυρά το πόσο είχε μειωθεί ο πληθυσμός κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας... Εμείς ως γεωγράφοι δίνουμε τεράστια σημασία στην κατανομή του πληθυσμού. Γιατί η γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού και η ιδιοκτησία της γης είναι εκείνες που θα μας βοηθήσουν στη μελέτη της χάραξης των γραμμών που θα ορισθούν για τις δυο ομόσπονδες πολιτείες. Η γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού θα μας δείξει πού υπήρχαν μαζεμένοι Τουρκοκύπριοι π.χ., πού υπήρξαν μικτά χωριά, πού υπήρξαν οι μεγάλες συγκεντρώσεις των Ελληνοκυπρίων. Πρέπει απαραίτητα να γίνει μια γεωγραφική μελέτη πάνω στο χάρτη προτού αποφασιστούν οι γραμμές. Ο δεύτερος γεωγραφικός παράγοντας είναι η ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ. Η ιδιοκτησία είναι ένα τεράστιο θέμα για τους Κυπρίους γιατί εκ παραδόσεως είναι ριζωμένοι στη γη τους. Και δεν μπορούμε επομένως να παραγνωρίσουμε το γεγονός ότι οι Ελληνοκύπριοι κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος της γης. Από μια έρευνα που κάναμε βρήκαμε, ότι εκεί που είναι συγκεντρωμένοι οι Τουρκοκύπριοι υπάρχει και σε μεγάλο βαθμό ιδιοκτησία δική τους. Άρα εκείνη η περιοχή αδιαμφισβήτητα μπορεί να ενταχθεί μέσα στην Τουρκοκυπριακή ζώνη. Εκεί όμως όπου υπήρχαν μεν τουρκικά χωριά αλλά η γη ανήκε στους Ελληνοκυπρίους το θέμα πρέπει να μελετηθεί. Και ο κ. Σοφοκλέους συνεχίζει:

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι οι ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ και η κατανομή τους. Στην Κύπρο, δυστυχώς, έχουμε περιορισμένους φυσικούς πόρους. Ιδιαίτερα το νερό, που έχει ζωτική σημασία για τη ζωή και την ανάπτυξη αυτού του τόπου. Οι φυσικοί πόροι λοιπόν πρέπει να μελετηθούν ώστε να είναι τέτοια η κατανομή, που να μπορούν να ζήσουν και οι δυο πλευρές. Και φυσικοί πόροι είναι τα ορυκτά, τα νερά, τα οικοδομικά υλικά, η παραγωγικότητα της γης.

Δεν μπορεί επίσης να παραγνωρισθεί ο τομέας της βιομηχανικής, της εμπορικής και της τουριστικής ανάπτυξης και οι τεράστιες επενδύσεις που έγιναν σ' αυτές.

Η μοίρα μας τοποθέτησε, κατέληξε ο κ. Σοφοκλέους, σ' αυτό το ευαίσθητο σημείο του πλανήτη μας, στη Μέση Ανατολή, κοντά σε πολύτιμους φυσικούς πόρους αναγκαίους για τη βιομηχανική ανάπτυξη, όπως το πετρέλαιο λ.χ. Από την άλλη πολύ κοντά στις ακτές της Τουρκίας σ' ένα ισχυρό γείτονα, ο οποίος συνεχώς επιβουλεύεται την ελευθερία και την ανεξαρτησία μας. Αυτό μας το έδωσε η γεωγραφική μας θέση. Από την άλλη όμως η ιστορία μας έδωσε το μεγάλο πλεονέκτημα να είμαστε απόγονοι των Ελλήνων, να έχουμε στις καταβολές μας το λαμπρό ελληνικό πολιτισμό, αλλά ταυτόχρονα η Ελλάδα γεωγραφικά να βρίσκεται πιο μακριά. Το Κυπριακό πρόβλημα πιστεύω δημιουργήθηκε από μια σύγκρουση της ιστορίας με τη γεωγραφία. Κι ακριβώς αυτός είναι ένας λόγος που πρέπει να μας κάνει ν' αγαπήσουμε τη γεωγραφία και να τη

μελετούμε. Δυστυχώς όμως δὴ δε διδάσκεται στα σχολεία» συνεχίζεται. Εξακολουθώντας στην Κύπρο με όλες τις α

ρίες ότι στα μεσαιωνικά χρό-
εκατομμύρια. Τότε ανθούσε
ργείου!

έγινε το 1881 τρία χρόνια
της Κύπρου ήταν 180.000.
κατά τη διάρκεια της Τουρ-
σημασία στην κατανομή του
θυσμού και η ιδιοκτησία της
έτη της χάραξης των γραμ-
ιτείς. Η γεωγραφική κατα-
μαζεμένοι Τουρκοκύπριοι
εγάλες συγκεντρώσεις των
ωγραφική μελέτη πάνω στο
ρος γεωγραφικός παράγον-
αστιο θέμα για τους Κυπρί-
ς. Και δεν μπορούμε επο-
νοκύπριοι κατέχουν το με-
αμε βρήκαμε, ότι εκεί που
σε μεγάλο βαθμό ιδιοκτη-
α μπορεί να ενταχθεί μέσα
αν μεν τουρκικά χωριά αλ-
πει να μελετηθεί. Και ο κ.

ΠΟΡΟΙ και η κατανομή
ς φυσικούς πόρους. Ιδιαί-
ι την ανάπτυξη αυτού του
ύν ώστε να είναι τέτοια η
ευρές. Και φυσικοί πόροι
γωγικότητα της γης.

της βιομηχανικής, της εμ-
τιες επενδύσεις που έγι-

ους, σ' αυτό το ευαίσθη-
ντά σε πολύτιμους φυσι-
η, όπως το πετρέλαιο λ.χ.
σ' ένα ισχυρό γείτονα, ο
ν ανεξαρτησία μας. Αυτό
όμως η ιστορία μας έδω-
Ελλήνων, να έχουμε στις
αυτόχρονα η Ελλάδα γε-
ημα πιστεύω δημιουργή-
α. Κι ακριβώς αυτός είναι
τη γεωγραφία και να τη

μελετούμε. Δυστυχώς όμως δεν την αγαπούμε, γιατί δεν τη γνωρίζουμε, επει-
δή δε διδάσκεται στα σχολεία μας η γεωγραφία. Το «πας Ελλην αγεωγράφη-
τος» συνεχίζεται. Εξακολουθεί να ισχύει δυστυχώς τόσο στην Ελλάδα όσο και
στην Κύπρο με όλες τις αρνητικές συνέπειες.